

BÖLÜM 45

I-28 Şubat Postmodern Darbesi Sonrası Yeni Siyasi Oluşumlar Döneminde Mardin

Bu bölüm, Türkiye'nin yakın siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası olan **28 Şubat postmodern darbesinin** doğasını, bu sürecin ülkeye etkilerini ve bu dönemde Mardin'de yaşanan siyasi ve sosyal gelişmeleri ele alacaktır.

1-Postmodern Darbe Kavramı ve 28 Şubat

Post modern darbe terimi, ilk kez 1997 yılında Radikal Gazetesi yazarı Türker Alkan'ın 13 Haziran 1997 tarihli “Post modern Bir Askeri Müdahale” başlıklı yazısıyla gündeme gelmiştir. Bu kavram, 1997 yılının Şubat ayında yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantısında alınan ve tarihe **28 Şubat Kararları** olarak geçen süreci tanımlamak için kullanılmıştır.

Peki, “**postmodern**” nedir ve neden 28 Şubat için bu terim kullanılmıştır?

- **Modern:** “Çağdaş” veya “bugüne ait” anlamını taşır. Modern olan bir şey, günümüzü ve çağı temsil eder.

- **Modernizm:** Çok bilinen geleneklerin, sanatsal, edebi, sosyal organizasyon ve günlük yaşamın geçerliliğini yitirdiği fikriyle ortaya çıkmıştır.
- **Postmodernizm:** Modernizm sonrası ve ötesi anlamına gelir. Modernitenin sorgulanmasını, insanı merkeze alan, seküler ve hümanist dünya görüşündeki modernizmi eleştirip sorgulayan, alternatif geliştirmeye çalışan tüm düşünceleri kapsar.
- **Postmodern:** Postmodernizmi destekleyen veya ona eğilimli kişileri ifade eder.

28 Şubat Neden “Postmodern Darbe” Olarak Anılır?

Türkiye tarihine “post modern darbe” olarak geçen ve toplum ile siyaset üzerinde derin izler bırakan 28 Şubat süreci, üzerinden 22 yıl geçmesine rağmen hala tartışılmakta ve hakkında davalar devam etmektedir. Türkiye’nin son askeri müdahalesi olarak kabul edilen 28 Şubat, 1997’de dönemin **Refah Partisi (RP) ve Doğru Yol Partisi (DYP) koalisyon hükümetinin (REFAHYOL)**, silahlı kuvvetler tarafından istifaya zorlanmasıyla yaşanmıştır.

27 Mart, 27 Mayıs ve 12 Eylül darbelerinin aksine, 28 Şubat’ta askerler yönetime doğrudan el koymamıştır. Bunun yerine, medya üzerinden yoğun bir algı operasyonu ve toplumsal baskı oluşturulmuştur. Askerlerin deyimiyle “demokrasiye balans ayarı” yapılmıştır. Seçimle işbaşına gelen iktidar, Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan liderliğindeki hükümet, TÜSİAD,

medya ve askerlerin iş birliğiyle sahnelenen bir “toplu cinnet senaryosu” ve korku propagandaları neticesinde yıkılmıştır. Ardından Refah Partisi kapatılmış ve yöneticilerine siyasi yasaklar getirilmiştir.

Bu süreç, başarılı bir algı operasyonu olarak değerlendirilmiş, çünkü tüm fatura darbenin mağduru olan insanlara kesilmiştir. 28 Şubat döneminde onlarca banka batırılmış, Türkiye milyarlarca dolar zarara uğratılmış, gayri safi milli hasılanın üçte biri buharlaşmıştır. Dönemin kudretli bir paşasının “28 Şubat bin yıl sürecek” sözleri, bu sürecin yıkıcı etkilerinin hala devam ettiğini gösterir niteliktedir.

2-Yeni Siyasi Dönem ve TBMM XXI. Dönem Mardin Milletvekilleri (1999)

28 Şubat sonrası siyasi atmosfer, 1999 genel seçimleriyle yeni bir şekil almıştır. Bu seçimler sonucunda oluşan **Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin XXI. Dönemi’nde** Mardin’i temsil eden milletvekilleri şunlardır:

- **Anavatan Partisi (ANAP):** Ömer Ertaş, Süleyman Çelebi
- **Demokratik Sol Parti (DSP):** Mustafa Kemal Tuğmaner
- **Doğru Yol Partisi (DYP):** Metin Musaoğlu, Veysi Şahin
- **Fazilet Partisi (FP):** Fehim Adak

3-Türkiye Cumhuriyeti 57. Hükümeti - V. Ecevit Hükümeti (28 Mayıs 1999 - 18 Kasım 2002)

1999 genel seçimlerinin ardından, DSP Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir. Ecevit liderliğindeki **DSP-MHP-ANAP koalisyonu**, Türkiye Cumhuriyeti'nin 57. Hükümeti olarak kurulmuştur.

- Hükümet, **28 Mayıs 1999** tarihinde Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından onaylanmıştır.
- **9 Haziran 1999** tarihinde TBMM'den güvenoyu almıştır. Oylamaya katılan 536 milletvekilinden 354'ü kabul, 182'si ret oyu kullanmıştır.

Bu koalisyon hükümeti, Türkiye'nin önemli siyasi ve ekonomik zorluklarla mücadele ettiği bir dönemde görev yapmıştır. Bülent Ecevit liderliğindeki bu hükümetin süresi, 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan erken genel seçimi Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) kazanmasıyla sona ermiş ve Ecevit, 4 Kasım 2002 tarihinde hükümetin istifasını Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e sunmuştur.

4-2000'li Yıllarda Mardin Valileri ve Belediye Başkanları

2000'li yıllar, Mardin'de yerel yönetimler ve valilik düzeyinde önemli hizmet ve projelerin hayata geçirildiği bir dönem olmuştur.

Mardin Valileri (2000-2014)

- **Temel Koçaklar (2000-2006):** Altı yıllık görev süresi boyunca Mardin'in tanıtımı ve **turizm kenti olması** için büyük çabalar sarf etmiştir. Tarihi yapıların tespiti ve korunması yönündeki çalışmaları takdire şayan bulunmuştur.
- **Mehmet Kılıçlar (2006-2008):** İki yıllık görev süresi içinde **Artuklu Üniversitesi'nin kuruluşu** ve şehirde yapılan bilimsel toplantılarla şehre önemli katkılar sağlamıştır.

- **Hasan Duruer (2009-2011):** Özellikle köylere yönelik hizmetleriyle dikkat çeken çalışmalara imza atmıştır.

- **Turhan Ayaz (2011-2013) ve Ahmet Cengiz (2013-2014):** Bu iki valinin adı, Mardin Valiliği internet sitesinden FETÖ ile ilişkili olma gerekçesiyle kaldırılmıştır. Ancak, her iki ismin de mahkemece suçsuz bulunmasına rağmen bu yasağın kalkmaması manidar bulunmuştur.

(Turhan Ayaz) (Ahmet Cengiz)

2004-2009 Mardin Belediye Başkanı: Metin Pamukçu (Ensari) Dönemi

2004-2009 yılları arasında Mardin Belediye Başkanlığı görevini **Metin Pamukçu (Metin Ensari)** yürütmüştür. Bu dönemde Mardin’de önemli hizmetler hayata geçirilmiştir:

- **Planlı Dönem Başlangıcı:** Mardin Belediyesi’nde kaynakların etkin ve verimli kullanılması için planlı dönemi başlatan ilk başkanlardan olmuştur.

- **Norm Kadro Çalışması:** Ülkede norm kadro çalışmasını başlatan ilk başkanlardan biri olmuş, bu sayede personel alacakları ve emekli olacak personelin alacakları için kaynak bulunmuştur.
- **Kalite Yönetim Sistemi:** Mardin Belediyesi için kalite yönetim sistemini belgelendirmiştir. Bu kapsamda; kadro cetvelleri, kadro el kitabı, görev tanımları, kalite el kitabı, örgütsel yapı analizi, performans programı, stratejik plan, süreçlerle yönetim sistemi ve her birim için iş akış şemaları hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Bu sayede kaliteli ve ucuz hizmet üretimi, kaynakların etkin ve verimli kullanılması hedeflenmiştir.
- **Su Sorununun Çözümü:** Mardin'in su sorunu bu dönemde giderilmiş ve "beyaz su"yun Mardin'e verilmesi sağlanmıştır.
- **Mezbaha Binası:** Mezbaha binası yapımı için proje ve altyapı çalışmaları yapılmış, kaynakları temin edilmiştir.
- **Yeşil Alanların Artırılması:** Karayolları işletme sahasının yeşil alana dönüştürülmesi sağlanarak yeni şehir geniş bir yeşil alana kavuşturulmuştur.
- **Kaya Düşmelerine Karşı Çalışmalar:** Mardin Kalesi'nden düşecek kayalar için istinat duvarları projelendirilmiş ve kısmen inşaatına başlanmıştır.
- **Sit Alanlarının Korunması:** Sit alanlarının tespiti ve onarımı için Kültür Bakanlığı ile uzun vadeli bir çalışma başlatılmış, her yıl Kültür Bakanlığı tarafından onarılacak eserlerin bir program dahilinde yapılması için müşterek çalışma sağlanmıştır.

5-TBMM XXIII. Dönem Mardin Milletvekilleri (2007) ve Hükümetler

2007 genel seçimleri sonucunda oluşan **Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin XXIII. Dönemi'nde** Mardin'i temsil eden milletvekilleri şunlardır:

- **Barış ve Demokrasi Partisi (BDP):** Emine Ayna, Ahmet Türk
- **Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti):** Süleyman Çelebi, Mehmet Halit Demir, Gönül Bekin Şahkulubey, Cüneyt Yüksel

6-Türkiye Cumhuriyeti 60. Hükümet - II. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti (2007)

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından görevlendirilen AK Parti Genel Başkanı ve Siirt Milletvekili **Recep Tayyip Erdoğan**, Türkiye Cumhuriyeti'nin 60. Hükümeti'ni kurmuştur.

2009-2014 Mardin Belediye Başkanı: Mehmet Beşir Ayanoğlu Dönemi

2009-2014 yılları arasında Mardin Belediye Başkanı olarak Mehmet Beşir Ayanoğlu görev yapmıştır. Ayanoğlu döneminde gerçekleşen bazı önemli hizmetler şunlardır:

- **Mezbaha Binası:** İstasyon Mahallesi Çiftlik yolu üzerinde, 350 hayvan kesim kapasiteli yeni mezbahane binası tamamlanmıştır. Tesiste hayvan pazarı ve soğuk hava deposu da bulunmaktadır (2011).
- **Semt Spor Sahaları:** Yenişehir Mahallesi'nde basketbol sahası yapımı gerçekleştirilmiştir (2013).
- **Parklar:** Otuz bin metrekarelik sekiz adet park yapımı sağlanmıştır (2013).
- **Heyelandan Korunma Çalışmaları:** Mardin'de toprak kayması riski olan 7 noktada 5000 metreküplük 10 adet ihata duvarı yapılmıştır (2011).

- **Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi:** Mardin'in 50 yıllık çöp sorununu çözecek olan Katı Atık Depolama ve Bertarafı Projesi'nin inşaatına başlanmıştır. Bu projeden Mardin'in yanı sıra 15 ilçe ve belde belediyesi de faydalanmıştır (2012).
- **Sit Alanı Su ve Kanalizasyon Şebekesi:** Sit alanının su ve kanalizasyon şebekesi yenileme, yapım, bakım ve onarım işleri gerçekleştirilmiştir (2012).
- **Otogar Projesi ve Yapımı:** Yeni otogar projesi hazırlanmış ve inşaatı tamamlanmıştır (2013).
- **Tarihi Bölgenin Betonlardan Arındırılması ve Restorasyon:** Tarihi bölgenin betondan kurtarılması ve restore edilecek alanların tespiti çalışmaları yapılmıştır (2011).

7-TBMM XXIV. Dönem Mardin Milletvekilleri (2011) ve Hükümetler

2011 genel seçimleri sonucunda oluşan **Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin XXIV. Dönemi'nde** Mardin'i temsil eden milletvekilleri şunlardır:

- **Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti):** Muammer Güler, Gönül Bekin Şahkulubey, Abdurrahim Akdağ
- **Bağımsız (BDP destekli):** Ahmet Türk, Gülser Yıldırım, Erol Dora

8-Türkiye Cumhuriyeti 61. Hükümeti - II. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti (2011)

2011 genel seçimlerinden sonra Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından hükümeti kurma görevi tekrar AK Parti Genel Başkanı ve Siirt Milletvekili **Recep Tayyip Erdoğan'a** verilmiştir.

10-Orduya Kumpas Süreci ve “Kozmik Oda” Tartışmaları

2000'li yılların sonları ve 2010'lu yılların başları, Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yönelik “kumpas” iddialarıyla gündeme gelmiştir. Bu süreçte, Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un terör örgütü üyeliğinden cezaevine gönderilmesi ve ordu içindeki yetişmiş kadroların tasfiye edilmesiyle, yerlerine çeşitli

“oyunlarla” yetersiz unsurların alındığı iddia edilmiştir. Bu unsurların, sonradan 15 Temmuz askeri darbe girişiminde rol oynadıkları anlaşılmıştır. Bu süreç, Türk Ordusu’nda büyük yaralar açmıştır.

1. **Yalçın Akdoğan’ın Açıklaması:** Dönemin Başbakan Erdoğan’ın danışmanı Yalçın Akdoğan’ın “Ordumuza kumpas kurdular” sözlerinin ardından, eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ’dan da benzer bir açıklama gelmiştir.
2. **İlker Başbuğ’un İfadeleri:** Silivri Cezaevi’nden yaptığı çarpıcı açıklamalarda Başbuğ, “Evet, gizli tanıklarla, ayarlanmış hâkim ve savcılarla bize kumpas kuruldu” demiştir. Başbuğ, hükümeti devirmeye kalkışmak suçundan müebbet hapse çarptırılmasına rağmen askeri müdahalelere karşı olduğunu vurgulayarak, “Çünkü askeri müdahaleler Türkiye’ye zarar vermiş, hiçbir şey kazandırmamıştır” ifadelerini kullanmıştır.
3. **Amaç TSK’yı Tasfiye Etmekti:** Başbuğ’a göre, darbe davalarında yargılanan veya hüküm giyen Silahlı Kuvvetler mensuplarına iftira atılmış, asıl amaç TSK’da geniş çaplı bir tasfiye yapmaktır. Ancak Yargıtay’ın dosyayı devralması ve Saldıray Berk’in ifade vermeye gitmemesi gibi nedenlerle bu planın tam olarak başarılamadığını belirtmiştir.
4. **“Kozmik Oda” Tartışması:** Bu sürecin en kritik olaylarından biri “kozmik oda” olarak bilinen Genelkurmay Ankara Seferberlik Bölge Başkanlığı’nda yapılan aramalardır. Dönemin Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç’a suikast düzenleneceği iddiasıyla başlatılan soruşturma kapsamında, Genelkurmay’ın tüm itirazlarına rağmen 20 gün boyunca yapılan aramalarda devlet sırrı niteliğindeki belgeler ele geçirilmiştir. Başbuğ, “Kozmik Oda’ya girmelerine izin vermek, hayatımda verdiğim en doğru karardır. Girmeseydim, beni Arınç’a suikast azmettiricisi bile yapabilirlerdi” demiştir. HSYK Başmüfettişliği raporları da aramalarda 1970’lerden günümüze kadar suçla ilgisi olmayan devlet sırrı niteliğindeki bilgilere ulaşıldığını ortaya koymuştur. Başbuğ, 8.5 milyon belgenin kamyonlarla taşındığını ve asıl acı olanın, devlet adına yasadışı örgütlerde çalışan 813 “elemanın” bu bilgiler alındıktan sonra tasfiye edilmesi olduğunu aktarmıştır.

11- Çözüm Süreci’nin Kilit Anları: Oslo ve Dolmabahçe Görüşmeleri ve Perde Arkası

Türkiye’nin yakın siyasi tarihinde önemli bir yer tutan “**Çözüm Süreci**”, PKK ile devlet arasındaki çatışmayı sonlandırma ve Kürt sorununa kalıcı bir barışçıl çözüm bulma hedefiyle başlatılan girişimlerin genel adıdır. Bu sürecin en kritik dönemeçlerinden ikisi, kamuoyuna farklı zamanlarda yansıyan **Oslo görüşmeleri** ve **Dolmabahçe Mutabakatı**’dır. Her iki görüşme dizisi de, sürecin ilerleyişi ve nihai akıbeti üzerinde belirleyici rol oynamıştır.

12-Oslo Görüşmeleri: Gizli Diplomasi ve İlk Temaslar (2009-2011)

Oslo görüşmeleri, çözüm sürecinin ilk ve en gizli aşamasını oluşturur. Bu görüşmeler, 2009 yılında başlamış ve esas olarak MİT ile PKK’nın üst düzey yöneticileri arasında, Norveç’in başkenti Oslo’da gerçekleşmiştir. Kamuoyunun bu görüşmelerden haberdar olması, 2011 yılında sızdırılan ses kayıtları ve tutanaklarla mümkün olmuştur.

Perde Arkası:

- 1. Devletin Girişimi:** Görüşmeler, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’ın bilgisi ve onayıyla MİT tarafından yürütülmüştür. Amaç, silahlı mücadeleyi bırakma ve PKK’nın tasfiyesi konusunda bir zemin yoklamaktır.
- 2. Gizliliğin Önemi:** Görüşmelerin başlangıçta tamamen gizli tutulmasının temel nedeni, hem iç siyasette oluşabilecek tepkileri minimize etmek hem de sürecin hassasiyeti nedeniyle dış müdahaleleri engellemektir.
- 3. Temsilciler:** Türk heyetinde MİT Müsteşarı Hakan Fidan başta olmak üzere üst düzey bürokratlar yer alırken, PKK adına Murat Karayılan, Sabri Ok gibi isimler katılmıştır. Abdullah Öcalan’ın da İmralı’ndan sürece ilişkin mesajlar gönderdiği bilinmektedir.
- 4. Ana Gündem:** Görüşmelerde genel af, PKK’lıların Türkiye’ye dönüşü, demokratikleşme adımları ve silah bırakma konuları ele alınmıştır. Ancak, karşılıklı güven eksikliği ve PKK’nın taleplerindeki esnek olmama durumu, somut bir ilerleme kaydedilmesini zorlaştırmıştır.

- 5. Sızdırılma ve Sonuç:** 2011’de görüşme kayıtlarının sızdırılması, kamuoyunda büyük yankı uyandırmış, sürecin şeffaflığı konusunda tartışmalar başlatmıştır. Bu sızıntının ardından görüşmeler kesintiye uğramış ve gizli diploması aşaması sona ermiştir. Oslo görüşmeleri, barışçıl çözüm arayışlarının ilk ciddi adımı olması açısından tarihi bir öneme sahiptir, ancak somut bir anlaşmayla sonuçlanamamıştır.

13-Dolmabahçe Mutabakatı: Umut Vaat Eden Ortak Açıklama (2015)

Dolmabahçe Mutabakatı, çözüm sürecinin kamuoyuna en net şekilde yansıdığı ve en umut vaat eden anlarından biri olmuştur. 28 Şubat 2015 tarihinde, Dolmabahçe Sarayı’nda HDP’li siyasetçiler ve hükümet temsilcileri bir araya gelmiş, Abdullah Öcalan’ın çağrısıyla oluşturulan **“10 Maddelik Ortak Açıklama”** kamuoyuna duyurulmuştur.

Perde Arkası:

- 1. Hükümet ve HDP İşbirliği:** Oslo sonrası dönemde, süreç daha resmi bir zemine oturtulmaya çalışılmış ve HDP, İmralı ile hükümet arasında bir köprü görevi görmüştür. Öcalan’ın sürece aktif katılımı bu dönemde daha belirgin hale gelmiştir.
- 2. Öcalan’ın Rolü:** Mutabakatın temelinde Abdullah Öcalan’ın hazırladığı ve HDP heyeti aracılığıyla hükümete ilettiği yol haritası yatmaktadır. Öcalan, PKK’ya silah bırakma çağrısı yapmaya hazır olduğunu, ancak bunun demokratikleşme adımlarıyla eşzamanlı olması gerektiğini belirtmiştir.
- 3. 10 Madde:** Açıklamada yer alan 10 madde, demokratikleşme, barış ve PKK’nın silah bırakması gibi konuları içermektedir. Bu maddeler, Türkiye’nin demokratikleşmesi, Kürt kimliğinin anayasal güvence altına alınması, silah bırakmanın hukuki altyapısının oluşturulması gibi başlıkları barındırıyordu.
- 4. Kamuoyu Önünde Duyuru:** Dönemin Başbakan Yardımcısı Yalçın Akdoğan ve HDP Grup Başkan Vekili Sırrı Süreyya Önder tarafından kameralar önünde okunan bu mutabakat, çözüm sürecinde gelinen en ileri noktayı temsil ediyordu. Bu açıklama, kamuoyunda barışa dair büyük bir umut yaratmıştır.

5. Sürecin Akıbeti: Ancak Dolmabahçe Mutabakatı, beklenen sonucu vermemiştir. Dönemin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Dolmabahçe mutabakatı diye bir şey söz konusu değildir" açıklaması ve sonrasında artan güvenlik olayları (özellikle 2015 Temmuz'undaki Ceylanpınar saldırısı), sürecin sonunu getirmiştir.

6. Neden Başarısız Oldu? Mutabakatın bozulmasında birçok faktör etkili olmuştur: hükümetin iç siyasetteki pozisyonu, PKK'nın bazı eylemleri sürdürmesi, Öcalan'ın rolü ve statüsü konusundaki anlaşmazlıklar ve taraflar arasındaki karşılıklı güvensizlik en önemli etkenlerdendir.

14-Akil Adamların Kaosu ve Sönen Ocaklar

Bu süreç, Mardin'in çok katmanlı kimliğini anlamaya ve anlatmaya çalışanlar için adeta bir turnusol kâğıdı oldu. Şehrin farklı inanç, kültür ve etnik kökenlere sahip sakinleri arasında bir köprü kurma hedefiyle yola çıkılan bu "**akıl adamlar**" toplantıları, zamanla içinden çıkılmaz bir tartışma yumağına dönüştü. Herkesin kendi hakikatini mutlak kabul ettiği, uzlaşının yerini çatışmanın aldığı bir ortam oluştu. Masum görünen tartışmalar, kısa sürede öfke ve kırılgılığın fitilini ateşledi.

Ne yazık ki bu iyi niyetli başlangıçlar, kontrol edilemez bir **kaosun** habercisi oldu. Tarihin tozlu sayfalarını aralamak, bazen görmeyi reddettiğimiz gerçekleri gün yüzüne çıkarır. Mardin özelinde bu gerçekler, acı veren ayrılıkları, geçmişte yaşanan haksızlıkları ve derinlerde yatan toplumsal fay hatlarını ortaya serdi. Akil adamlar olarak bir araya gelenler, kendi kişisel veya grup çıkarılarını şehrin genel refahının önüne koyduklarında, diyalogdan çok **ayrışmaya** hizmet ettiler.

Bu süreçte yaşananlar, Mardin'in ruhuna işleyen o derin acıyı bir kez daha gün yüzüne çıkardı. Uzlaşma çabaları boşa çıktı, karşılıklı suçlamalar ve ithamlar havada uçtu. Şehrin her köşesinde hissedilen bu gerilim, geçmişin hayaletlerinin yeniden canlanmasına neden oldu. Akil adamların uzlaşma yerine çatışmayı beslemesi, toplumsal dokudaki yaraları daha da derinleştirdi. Sanki bir zamanlar Mardin'in simgesi olan o güçlü **birliktelik ateşi**, bu kaosun rüzgârıyla körüklenerek yavaş yavaş **sönme**ye başladı.

Ve işte tam da bu noktada, "**sönen ocaklar**" metaforu acı bir gerçeklik olarak karşımıza çıktı. Bu ocaklar sadece fiziksel evler veya iş yerleri değildi. Onlar,

Mardin'in yüzyıllardır süregelen kültürel ve sosyal zenginliğinin, farklılıkların bir arada yaşama sanatının, komşuluk hukukunun ve en önemlisi **umudun** sembolleriydi. Kaosun getirdiği güvensizlik, göçleri hızlandırdı, gençlerin şehirden umudunu kesmesine neden oldu. Bir zamanlar şen şakrak olan evler boşaldı, sohbetler azaldı, geleneksel el sanatları yapan dükkânların kepenkleri indi.

Mardin'in tarihi kimliği üzerine yaptığımız bu çalışma, sadece geçmişi anlatmakla kalmıyor, aynı zamanda bugünün ve yarının Mardin'ini de anlamaya çalışıyor. Akil adamlar sürecinde yaşanan bu **kaos** ve ardında bıraktığı **sönen ocaklar**, bize bir gerçeği fısıldıyor: Tarihle yüzleşmek cesaret ister, ancak bu yüzleşme, geçmişin hatalarından ders çıkarıp geleceği inşa etme sorumluluğunu da beraberinde getirir. Aksi takdirde, en iyi niyetlerle atılan adımlar bile, telafisi zor yıkımlara yol açabilir. Bu bölüm, Mardin'in yakın tarihinde yaşanan bu kırılğan anın, gelecek nesillere bir ders olarak aktarılmasının önemini vurgulamaktadır. Mardin'in o kadim ateşi yeniden harlanabilecek mi, yoksa bu ocaklar sonsuza dek sönük mü kalacak? Bu soru, şehrin her bir sakininin vicdanında yankılanmaktadır.

“Çözüm Süreci” kapsamında 2013 yılında oluşturulan **Akil İnsanlar Heyeti**, toplumun farklı kesimlerinden gelen 63 kişiden oluşuyordu. Bu heyet, yedi coğrafi bölgeye ayrılmış çalışma grupları halinde faaliyet gösterdi. Her grubun bir başkanı, başkan vekili ve sekreteri bulunuyordu.

İşte bölgeler ve bazı öne çıkan isimleriyle Akil İnsanlar Heyeti'nin genel listesi:

Akil İnsanlar Heyeti Üyeleri

Akdeniz Bölgesi

- **Başkan:** Rifat Hisarcıklıoğlu
- **Başkan Vekili:** Lale Mansur
- **Sekreter:** Tarık Çelenk
- **Üyelerden Bazıları:** Kadir İnandır, Nihal Bengisu Karaca, Şükrü Karatepe, Muhsin Kızılkaya, Öztürk Türkdoğan, Hüseyin Yayman

Doğu Anadolu Bölgesi

- **Başkan:** Can Paker
- **Başkan Vekili:** Sibel Eraslan
- **Sekreter:** Ayhan Oğan
- **Üyelerden Bazıları:** Mahmut Arslan (HAK-İŞ), Abdurrahman Dilipak, İzzettin Doğan, Abdurrahman Kurt, Zübeyde Teker, Mehmet Uçum

Ege Bölgesi

- **Başkan:** Tarhan Erdem
- **Başkan Vekili:** Avni Özgürel
- **Sekreter:** Arzuhan Doğan Yalçındağ
- **Üyelerden Bazıları:** Erol Ekici (DİSK), Hilal Kaplan, Fuat Keyman, Fehmi Kuru, Baskın Oran, Hasan Karakaya

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

- **Başkan:** Yılmaz Ensaroğlu
- **Başkan Vekili:** Kezban Hatemi
- **Sekreter:** Mehmet Emin Ekmen
- **Üyelerden Bazıları:** Murat Belge, Fazıl Hüsnü Erdem, Yılmaz Erdoğan, Etyen Mahçupyan, Lami Özgen (KESK), Ahmet Faruk Ünsal (Mazlum-Der)

İç Anadolu Bölgesi

- **Başkan:** Ahmet Taşgetiren
- **Başkan Vekili:** Beril Dedeoğlu

- **Sekreter:** Cemal Uşşak
- **Üyelerden Bazıları:** Vahap Coşkun, Doğu Ergil, Erol Göka, Mustafa Kumlu (Türk-İş), Fadime Özkan, Celalettin Can

Marmara Bölgesi

- **Başkan:** Deniz Ülke Arıboğan
- **Başkan Vekili:** Mithat Sancar
- **Sekreter:** Levent Korkut
- **Üyelerden Bazıları:** Mustafa Armağan, Ali Bayramoğlu, Ahmet Gündoğdu, Hayrettin Karaman, Hülya Koçyiğit, Yücel Sayman

Karadeniz Bölgesi

- **Başkan:** Yusuf Şevki Hakyemez
- **Başkan Vekili:** Vedat Bilgin
- **Sekreter:** Fatma Benli
- **Üyelerden Bazıları:** Şemsi Bayraktar (TZOB), Kürşat Bumin, Oral Çalışlar, Orhan Gencebay, Yıldırım Oğur, Bendeve Palandöken (TESK)

Bu listede yer alan isimler, yazar, sanatçı, akademisyen, sivil toplum kuruluşu temsilcisi ve çeşitli kanaat önderlerinden oluşuyordu. Heyetin amacı, çözüm sürecini kamuoyuna anlatmak, halkın nabzını tutmak ve sürece ilişkin görüş ve önerileri hükümete iletmektir.

15-Çözüm Süreci ve İnsan Kayıpları

Çözüm Süreci Boyunca Nispi Sakinlik Dönemi (Yaklaşık 2013-2015 Ortaları)

Çözüm sürecinin en aktif olduğu dönemde PKK, eylemsizlik kararı almış, bu da güvenlik güçleri ve siviller arasındaki kayıpların önemli ölçüde azalmasına

yol açmıştır. Ancak yine de münferit olaylar ve geçmişten gelen davalar veya gerginlikler nedeniyle bazı kayıplar yaşanmıştır. Özellikle 2011 Uludere (Roboski) olayı gibi süreç öncesine denk gelen ancak süreçte de tartışılmaya devam eden olaylar, sivil kayıpların en trajik örneklerinden biridir.

16-Sürecin Sona Ermesi ve Çatışmaların Şiddetlenmesi (2015 Sonrası)

2015 yılının Temmuz ayında Ceylanpınar'da iki polisin şehit edilmesiyle birlikte çözüm süreci fiilen sona ermiş ve ülke genelinde çatışmalar yeniden hız kazanmıştır. Bu dönemde:

- 1. Asker ve Polis Kayıpları:** Özellikle PKK'nın saldırılarını artırması ve hendek operasyonları olarak bilinen şehir çatışmaları nedeniyle çok sayıda asker ve polisimiz şehit düşmüştür. Bazı kaynaklar, 2015-2016 yıllarında yaşanan bu çatışmalarda yüzlerce güvenlik görevlisinin şehit olduğunu belirtmektedir. Örneğin, CHP Lideri Özgür Özel, 2015-2016 yıllarında 530 şehit verildiğini ifade etmiştir.
- 2. Sivil Kayıplar:** Hendek operasyonları sırasında sivil yerleşim yerlerinde yaşanan çatışmalar ve terör saldırıları nedeniyle önemli sayıda sivil hayatını kaybetmiştir. Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) gibi kuruluşlar, bu dönemde meydana gelen sivil ölümleri raporlamıştır. TİHV'in raporlarında, çatışmalar süresince 310 sivilin öldüğü belirtilmiştir. Bu sivil kayıpların bir kısmı terör örgütünün saldırılarından, bir kısmı ise çatışma ortamında kalmaktan kaynaklanmıştır.
- 3. PKK Militanı Kayıpları:** Güvenlik güçlerinin operasyonları sonucunda da çok sayıda PKK militanı etkisiz hale getirilmiştir. Bu sayılar da zaman zaman çeşitli resmi açıklamalar veya bağımsız kaynaklar tarafından duyurulmuştur, ancak bu tür sayıların teyit edilmesi her zaman güçtür. PKK da kendi kayıplarına dair farklı açıklamalar yapabilmektedir.

Hem Oslo görüşmeleri hem de Dolmabahçe Mutabakatı, Türkiye'nin Kürt sorununu çözme çabasında atılan önemli adımlar olmuştur. Ancak her iki girişim de, farklı nedenlerle nihai başarıya ulaşamamış ve çözüm süreci 2015 yılında fiilen sona ermiştir. Bu görüşmelerin perde arkası, barışın ne kadar karmaşık ve kırılğan bir süreç olduğunu, siyasi irade, toplumsal destek ve karşılıklı güvenin ne kadar hayati olduğunu açıkça göstermektedir.

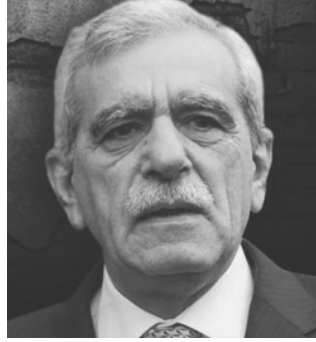
Mardin Valileri (2014-2024)

Yıllar	Adı Soyadı	Resmi
2014-2015	Mustafa TAŞKESEN	
2015-2016	Ömer Faruk KOÇAK	
2016-2024	Mustafa YAMAN	

Bu dönemde valilerin öncelikli görevleri, özellikle bölgede artan **terör örgütleriyle mücadele** olmuştur.

17-2014-2016 Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı: Ahmet Türk Dönemi

30 Mart 2014 Yerel Seçimleri’nde Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı’na seçilen Ahmet Türk, Türkiye siyasetinin önemli figürlerinden biridir. Ahmet Türk’e bu bölümde geniş yer verilmesinin nedeni, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni yöneten farklı siyasi partiler içinde yer alması ve Kürt siyasetinde belirleyici rol oynamasıdır.

- **Hayatı ve Siyasi Kariyeri:** 2 Temmuz 1942’de Mardin’de dünyaya gelmiştir. Güneydoğu’nun önemli aşiretlerinden Kanco ailesine mensuptur. Siyasi hayatı, milletvekili ağabeyi Abdürrahim Türk’ün öldürülmesiyle başlamıştır.
- **XV. TBMM Dönemi (1973):** İlk kez Demokratik Parti’den Mardin milletvekili olarak seçilmiştir.
- **SHP Dönemi:** Daha sonra bu partiden istifa ederek CHP’ye katılmış, ilerleyen yıllarda çeşitli sol partilerde görev almıştır. 1989’da Halepçe Katliamı nedeniyle Paris’teki Kürt konferansına katıldığı gerekçesiyle SHP’den ihraç edilmiştir.
- **HEP ve Sonrası:** 1990’da Halkın Emek Partisi (HEP)’nin kurucu üyesi olmuş, ardından DEP milletvekilliği ve genel başkanlığı yapmıştır. Hadep ve Dehap yönetiminde de aktif roller üstlenmiştir.
- **DTP Dönemi ve Eşbaşkanlık:** Halkın Demokrasi Partisi (DTP)’nin kurulmasıyla Aysel Tuğluk ile birlikte partinin eş genel başkanlığına seçilmiş, böylece Türkiye’de eşbaşkanlık sistemini ilk uygulayan parti genel başkanı olmuştur. Haziran 2006’da eşbaşkanlık sistemi kaldırılınca partinin tek genel başkanı olarak yeniden seçilmiştir.
- **Bağımsız Milletvekilliği:** 22 Temmuz 2007 seçimlerinde bağımsız Mardin Milletvekili olarak meclise girmiştir.
- **Öcalan ile Görüşmeler:** Abdullah Öcalan’la zaman zaman görüşmeler yaptığı ve hatta Özal’ın mesajını iletmek üzere Bekaa’ya gittiği kendi anlatımıyla bilinmektedir.

- **Kürt Siyasetinde Yeniden Yapılanma:** Eski DEP’li arkadaşlarının ısrarıyla siyasete 3. kez dönmüştür. Milliyet’ten Hasan Cemal’e verdiği röportajda, etnik partilerdeki “inandırıcılık eksikliği” ve “iplerin perde arkasında başkalarının elinde olduğu” düşüncesinden bahsetmiş, “yeni bir anlayış geliştirmek zorunda olduklarını, vesayetle, vekaletle siyaset üretemeyeceklerini” ifade etmiştir.
- **Milletvekilliği Dönemleri:** Lise mezunu olan Türk, 4., 5., XXIII. ve XXIV. Dönem Mardin Milletvekilliği ile XIX. Dönem İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı yapmıştır.
- **Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı (2014-2016):** 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri’nde Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı’na seçilmiştir. Ancak Ocak 2016’da hakkında “silahlı terör örgütüne üye olmak,” “silahlı terör örgütü propagandası yapmak” ve “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na muhalefet” gerekçesiyle dava açılmıştır.
- **Görevden Alınması ve Tutuklanması:** Ahmet Türk, 17 Kasım 2016 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından görevinden alınmıştır. 21 Kasım 2016’da gözaltına alınmış ve 24 Kasım 2016’da savcılık sorgusunun ardından Sulh Ceza Hakimliği’nce tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir.
- **Tahliye ve Yeniden Seçilmesi:** 3 Şubat 2017 tarihinde sağlık sorunları nedeniyle adli kontrol şartıyla tahliye edilmiştir. 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde HDP Mardin Büyükşehir Belediye Başkan adayı olmuş ve oyların %56,24’ünü alarak yeniden seçilmiştir. AK Parti %38,53, CHP %1,83 oy almıştır.
- **Tekrar Görevden Alınması (2019):** 19 Ağustos 2019 tarihinde İçişleri Bakanlığı, Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye başkanlarını görevden almıştır. Bakanlık, belediye başkanlarını “terör örgütü PKK/KCK ve uzantılarının amaçları için çalışmakla” itham etmiş ve illerin valilerini belediye başkan vekili olarak atamıştır. Ahmet Türk’ün de “terör örgütleriyle iltisak-irtibatı olduğu” ve “terör örgütlerine destek verdikleri yönünde tespit ve deliller bulunduğu” belirtilerek, “haklarındaki adli/idari soruşturma/kovuşturmanın selameti için” Anayasa’nın 127. maddesiyle 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 47. maddesi uyarınca geçici bir tedbir olarak görevinden uzaklaştırıldığı açıklanmıştır.

18-Türkiye Cumhuriyeti 62, 63, 64 ve 65. Hükümetler (2015-2016)

2015 genel seçimleri ve sonrasındaki süreçte koalisyon denemeleri ve seçim hükümetleri kurulmuştur:

1. **62. Hükümet (Ahmet Davutoğlu):** 2015 seçimlerinin ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından hükümeti kurma görevi **Ahmet Davutoğlu’na** verilmiş, kendisi AK Parti Genel Başkanlığına seçilmiştir.
2. **63. Hükümet (Ahmet Davutoğlu):** Bir önceki hükümetin de başbakanı olan Ahmet Davutoğlu tarafından kurulan bu hükümet, Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihinde kurulan ilk seçim hükümetidir.
3. **64. Hükümet (Ahmet Davutoğlu):** 2015 seçimlerinin yenilenmesinden sonra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından hükümeti kurma görevi tekrar Ahmet Davutoğlu’na verilmiştir.
4. **65. Hükümet (Binali Yıldırım):** Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından istifası istenen Ahmet Davutoğlu’nun yerine, 24 Mayıs 2016’da hükümeti kurma görevi **Binali Yıldırım’a** verilmiştir.

19-TBMM XXVI. Dönem Mardin Milletvekilleri (Yenilenen 2015 Seçimleri)

Yenilenen 2015 genel seçim sonuçlarına göre Mardin’i temsil eden milletvekilleri şunlardı:

1. **Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti):** Orhan Miroğlu, Ceyda Bölünmez Çankır
2. **Halkların Demokratik Partisi (HDP):** Mithat Sancar, Gülser Yıldırım, Erol Dora

TBMM XXVII. Dönem Mardin Milletvekilleri (2018) ve 66. Hükümet

2018 genel seçimleri sonucunda oluşan **Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin XXVII. Dönemi’nde** Mardin’i temsil eden milletvekilleri şunlardı:

1. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti): Şehmus Dinçel, Cengiz Demirkaya

2. Halkların Demokratik Partisi (HDP): Mithat Sancar, Pero Dündar, Tuma Çelik, Ebru Günay

20-Türkiye Cumhuriyeti 66. Hükümeti - IV. Erdoğan Kabinesi (2018)

2018 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimi sonrası kurulan **66. Türkiye Hükümeti veya IV. Erdoğan Kabinesi**, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk hükümetidir.

21-Ahmet Türk'ün Aile Kökenleri ve Kanco Aşireti Üzerine Notlar

Ziya Gökalp'in "Şaki İbrahim Destanı" adlı şiirinde adı geçen ve 1900'lerin başında Güneydoğu Anadolu'daki siyasi durumu anlatan dördlüğünde "Hain Kanco oldu ana sancaktar!" dizesiyle bahsedilen kişi, Mardin'in Derik ilçesine bağlı Atlı (Kasır Kanco) Köyü'nde oturan **Hüseyin Kanco**'dur. Hüseyin Kanco'nun İbrahim Paşa'nın sancaktarlığını yaptığı ve kendisine yüzbaşı vekili rütbesi verildiği bilinmektedir.

- **Kasır Kanco:** Ahmet Türk'ün ailesine Hüseyin Kanco tarafından miras kalan Kasır'ın, hicri 1120 (miladi 1705) yılında inşa edildiği ve hicri 1320 (miladi 1905) yılında Hüseyin Kanco tarafından yenilendiği kapı üzerindeki kitabeden anlaşılmaktadır.
- Ümit Kafancıoğlu'nun "Tüfekliler" isimli romanında Kasır Kanco, "şato iç içe iki surla çevrili, yerden beş adam boyunda pencere, çıkıntı, açıklık gedik yoktu. Dümdüz duvar... Kara taştan yapılmıştı... Taşlar birbirine öyle bir kaynaşmıştı... Horasan harç, çöl sıcağı, Ermeni yeteneği, Kürtlerin bitmez tükenmez kaba acı güçleri bir araya gelmişti, anıtlamıştı" şeklinde tasvir edilmiştir. Roman, şatonun dış surlarında savunma, siperlenme yerleri olduğunu; iç yüzeyde ise saklanma, gizlenme yerleri bulunduğunu belirtir. Şatonun ikinci bir kapısı olduğu, bu kapının hiç kapanmadığı ve dost-düşman herkeşe açık olduğu, buradan içeri girenlerin yatıp kalktığı, yiyip içtiği; ancak akşam karanlığı basmadan şatonun giriş kapısının kapandığı, Kancoların bile içeri giremediği, gece gelen Kancoların ikinci bölümde sabahladığı anlatılmaktadır.

- **Hüseyin Kanco'nun Kimliği ve Ailesi:** Hüseyin Kanco'nun Ziya Gökalp'in şiirinde Yezidi olduğunu, benim araştırmalarıma göre Lübnan-lı Dürzi olduğunu, Rutan aşireti ileri gelenlerinden duymuştum. Hüseyin Kanco'nun erkek evladı olmadığı; Medine ve Türkiye isimli iki kız babası olduğu belirtilir. Kızı Medine'yi Necimoğlu ailesinin yanında çobanlık yapan Sinan (Hacı Sinan) ile evlendirmiş, diğer kızı Türkiye'yi ise Sinan'ın oğlu Abdulhalim ile evlendirmiş, böylece baba Sinan ile oğlu Abdulhalim bacanak olmuştur.
- **Toprak Anlaşmazlığı ve Kan Davası:** Hüseyin Kanco öldükten sonra sahip olduğu 40.000 dönüm arazi iki kız arasında paylaşılmıştır. Türkiye isimli kızı aile içi anlaşmazlık sonucu dönemin Belediye Başkanı Ahmet Necimoğlu'na sığınmış. Hacı Sinan ve oğlu Abdulhalim, bu durumdan sorumlu tuttıkları Belediye Başkanı Ahmet Necimoğlu'na ricacı olarak dönemin Derik nüfus müdürü Adil Baykal'ı göndermiş ve Türkiye isimli bayanın iadesini istemişlerdir. Ahmet Necimoğlu, töre gereği kendisine sığınan birini iade etmesinin mümkün olmadığı cevabını vermiştir. Bunun üzerine Türkiye hanımı ikna etmek üzere Abdulhalim'in başka eşinden olan oğlu Beşir ricacı olarak gönderilmiş, ancak ikna edemeyen Beşir silahına davranarak Türkiye isimli hanımı öldürmüştür. Bu olaydan sonra **Ahmet Türk ve Necimoğlu aileleri arasında kan davası** başlamıştır. 1994 yılının başlarında İzmir Seferihisar ilçesinde bu kan davasının sonuçlandırılması adına verilen yemeğe, eski İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Burhan Özfatura ile birlikte katılarak şahitlik ettim. Bu yemekte Türk ailesi adına Ahmet Türk, Necimoğlu ailesi adına Abidin Necimoğlu katılarak barış sağlanmıştır. Ahmet Türk'ün özgeçmişine eklediği "Kanco aşiretindenim" ifadesi, Hüseyin Kanco'nun erkek evladı olmadığına göre bu husus açıklamaya muhtaç durumdadır.

22-Hüseyin Kanco'nun Milli Mücadele karşıtlığı

Mardin'de 1919 yılında Fransız Noel'in Derik'teki temaslarından bir süre sonra Viranşehir'e geçerek Milli İbrahim Paşa oğullarını ayaklandığı dönemde, Hüseyin Kanco da İbrahim Milli Paşa oğullarının yanında yer almıştır. Bu ayaklanmada Urfa ve Siverek civarındaki bazı köyler yağmalanmıştır. İsyancılar daha sonra güneydeki Resulayn'e geçerek burada başında Norman'ın bulunduğu

Fransız işgal kuvvetleriyle birleşmişlerdir. Bu kuvvetlerin yapmayı planladıkları hareket öğrenildiğinde, Elcezire Cephesi Komutanı General Nihat Anılmış, Yarbay Hüseyin komutasına bir miktar kuvvet göndermiştir. Ayrıca Derik Rutan aşireti reisi Hacı Necip ve oğulları Salih ve Abdi, beş yüz atlı ile isyancı güçlere karşı Türk kuvvetlerinin yanında yer alarak isyanın bastırılmasına yardımcı olmuşlardır.

Ümit Kafancıoğlu'nun "Tüfekliler" romanının "Topçu Devrimi" başlıklı bölümünde (s. 47) belirtildiği gibi, "Atatürk Cumhuriyeti kurulur, Yurt toprakları üstündeki bütün kurumlar, beylikler, özel kurumlar, ne var ne yok Ankara'ya bağlanır, Ankara'yı tanır, Atatürk'ü bilir, Kasra Kanço, Atatürk'ü tanımaz, baş eğmez. Ankara'ya Yıl 1925'tir. Ankara, Atatürk, Kasra Kanço'nun dikbaşlılığı..." ifadeleri, cumhuriyetin ilk yıllarında Kasır Kanco'nun merkezi otoriteye karşı duruşunu anlatmaktadır.⁵⁷

57 Bölüm kaynakları :[1] Bu paragraftaki bilgiler, 28 Şubat süreci ve postmodern darbe tanımıyla ilgili genel bilgilere dayanmaktadır. Özellikle "Radikal Gazetesi yazarı Türker Alkan'ın 13 Haziran 1997 tarihli ve 'Postmodern Bir Askeri Müdahale' başlıklı yazısı" ve "Dönemin kuvvetli ve kudretli bir paşası '28 Şubat bin yıl sürecektir' demişti" ifadeleri dışındaki kısımlar, dönemin genel medya ve siyasi yorumlarından derlenmiştir. Bu alıntıların doğruluğu için spesifik birincil kaynaklar (gazete arşivi, dönemin açıklamaları vb.) gerekmektedir.

[2] Bu paragraftaki Amet Türk'e dair bilgiler, kendisinin siyasi yaşamı, milletvekilliği dönemleri, parti üyelikleri, yargı süreçleri ve belediye başkanlığına ilişkin kamuya açık biyografik veriler ve haber kaynaklarından derlenmiştir. Özellikle tutuklanması, görevden alınması ve tahliye süreçleri dönemin güncel haberlerinden alınmıştır.

Bölüm Kaynakları :*[3] Ziya Gökalp'in "Şaki İbrahim Destanı" şiirindeki dörtlüğe ve Hüseyin Kanco'nun kimliği, faaliyetleri ve ailesine dair bilgiler, metinde bahsi geçen "Rutan aşireti ileri gelenlerinden duyumlar" ve "kapı üzerindeki kitabe" gibi yerel ve sözlü aktarımlara dayanmaktadır. Bu bilgilerin doğruluğu için tarihsel arşivler veya akademik araştırmalar gibi birincil kaynakların teyidi gerekmektedir.*

*[4] Ümit Kafancıoğlu'nun "Tüfekliler" romanından yapılan alıntı, eserin kendisinden alınmıştır: * Kafancıoğlu, Ümit. **Tüfekliler**. Remzi Kitabevi, 1974. (Sayfa belirtilmediği için genel olarak eser gösterilmiştir.)*

[5] Mardin'de 1919 yılındaki Fransız Noel'in faaliyetleri, Milli İbrahim Paşa oğullarının ayaklanması ve Hüseyin Kanco'nun bu ayaklanmadaki yeri ile ilgili bilgiler, döneme ait tarihi kayıtlara veya yerel tarih çalışmalarına dayanmaktadır. Özellikle "Elcezire cephesi komutanı General Nihat Anılmış" ve "Derik Rutan aşireti reisi Hacı Necip ve oğulları Salih ve Abdi" gibi isimlerin geçtiği kısımlar için dönemin askeri raporları veya yerel tarih araştırmaları gibi spesifik kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır.

23-2019 Yerel Seçimleri ve Mardin Büyükşehir Belediyesi

31 Mart 2019 tarihinde yapılan yerel seçimler, Mardin Büyükşehir Belediyesi için önemli bir değişime sahne olmuştur.

- **Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı:** Halkların Demokratik Partisi (HDP) adayı **Ahmet Türk**, oyların %56,24'ünü alarak Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı seçilmiştir. AK Parti adayı ise %38,53 oranında oy almıştır.

24-Ahmet Türk'ün Görevden Alınması ve Kayyum Ataması (2019)

Ahmet Türk'ün bu ikinci belediye başkanlığı dönemi kısa sürmüştür. 19 Ağustos 2019 tarihinde **İçişleri Bakanlığı**, Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye başkanlarını görevden almıştır. Bakanlık, bu belediye başkanlarını “terör örgütü PKK/KCK ve uzantılarının amaçları için çalışmakla” itham etmiş, “terör örgütlerine destek verdikleri yönünde tespit ve deliller bulunduğu” gerekçesini belirtmiştir.

Bu kararla birlikte, Ahmet Türk'ün yerine Anayasa'nın 127. maddesi ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 47. maddesi uyarınca geçici bir tedbir olarak **Mardin Valisi Mustafa Yaman, Büyükşehir Belediye Başkan Vekili (kayyum) olarak atanmıştır.**

25-Kayyum Dönemi (2019-2024)

Kayyum atamaları sonrası Mardin Büyükşehir Belediyesi'nin yönetimi, atanan valiler ve görevlendirilen kayyumlar aracılığıyla yürütülmüştür. Bu dönemde belediye hizmetlerinde ve yönetim anlayışında belirgin değişiklikler yaşanmıştır.

26-Kayyumların Mardin'e Yaptığı Hizmetler ve Eleştiriler

Kayyum döneminde yapılan hizmetler genellikle **altyapı projelerine, şehir estetiğine ve sosyal projelere** odaklanmıştır. Kayyum atanan belediyeler, merkezi bütçeden sağlanan ek kaynaklarla önemli projeleri hayata geçirdiklerini savunmuşlardır. Mardin'de bu dönemde yapılan bazı hizmetler arasında:

1. Kentsel dönüşüm ve iyileştirme çalışmaları.
2. Yol yapım ve onarım çalışmaları.

3. Park ve yeşil alan düzenlemeleri.
4. Şehrin tarihi dokusunu ön plana çıkaran restorasyon ve aydınlatma projeleri.
5. Sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi.

Ancak kayyum atamaları ve bu dönemdeki yönetim anlayışı, beraberinde önemli **eleştiriler** de getirmiştir:

1. **Demokratik İradeye Aykırılık:** En temel eleştiri, seçilmiş belediye başkanlarının görevden alınarak yerlerine atanmış kişilerin getirilmesinin **demokratik süreçleri ve halkın iradesini yok saydığı** yönündedir. Bu durum, yerel demokrasiye müdahale olarak yorumlanmıştır.
2. **Yerel Dinamiklerden Uzaklaşma:** Atanan kayyumların genellikle bölge dışından olması ve yerel sosyolojik yapıya yeterince hakim olmamaları, alınan kararların ve yapılan hizmetlerin **yerel ihtiyaçları ve hassasiyetleri göz ardı ettiği** eleştirilerine yol açmıştır.
3. **Personel Politikaları:** Kayyum döneminde belediye personeline değişiklikler yaşanması, bazı çalışanların görevden alınması veya yerlerinin değiştirilmesi de tartışmalara neden olmuştur.
4. **Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik:** Bazı muhalif kesimler, kayyum yönetimlerinin şeffaflık ve hesap verebilirlik konusunda yetersiz kaldığını ileri sürmüştür.
5. **Siyasi Kutuplaşma:** Kayyum atamaları, bölgedeki siyasi kutuplaşmayı daha da derinleştirmiş ve toplumsal gerilimi artırdığı iddia edilmiştir.

27-2024 Yerel Seçimleri ve Mardin’de Ahmet Türk’ün Zaferi

31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçimler, Mardin Büyükşehir Belediyesi’nde önemli bir sonucu beraberinde getirmiştir. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) adayı **Ahmet Türk**, oyların büyük çoğunluğunu alarak bir kez daha Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı seçilmiştir. Bu seçim zaferi, Türk’ün Mardin halkı nezdindeki siyasi ağırlığını ve yerel yönetimdeki tecrübesine duyulan güveni bir kez daha göstermiştir. Seçim sonuçları, bölgedeki siyasi eğilimlerin ve seçmen tercihlerinin önemli bir göstergesi olmuştur.

28-Ahmet Türk'ün Görevden Alınması ve Kayyum Ataması

Ancak Ahmet Türk'ün bu yeni başkanlık dönemi de tıpkı 2019'daki gibi kısa sürmüştür. Seçimlerin ardından kısa bir süre sonra, İçişleri Bakanlığı tarafından **Ahmet Türk görevden alınmıştır**. Bakanlık, bu karara gerekçe olarak “terör örgütleriyle iltisak veya irtibat” iddialarını ve devam eden adli/idari soruşturmaları göstermiştir.

Ahmet Türk'ün görevden alınmasının ardından, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 47. maddesi uyarınca **Mardin Valisi, Büyükşehir Belediye Başkan Vekili (kayyum) olarak atanmıştır**. Bu atama, Mardin'de yerel demokrasiye müdahale eleştirilerini bir kez daha gündeme getirmiştir. Muhalefet partileri ve sivil toplum kuruluşları, seçilmiş belediye başkanlarının idari kararlarla görevden alınmasının halkın iradesine saygısızlık olduğu yönünde sert eleştirilerde bulunmuştur.

Çözüm Süreci ve “Terörsüz Türkiye” Hedefinde Ahmet Türk'ün Rolü

Ahmet Türk'ün siyasi kariyeri boyunca, özellikle 2013-2015 yılları arasında devam eden **“Çözüm Süreci”**nde kritik bir rol oynadığı bilinmektedir. Bu süreç, Türkiye'de PKK terör örgütünün silah bırakması ve Kürt sorununun barışçıl yollarla çözülmesi amacıyla başlatılan bir dönemdi. Ahmet Türk, hem bölgenin önemli siyasi figürlerinden biri olması hem de Kürt siyasetinin farklı kesimleriyle olan diyalogu sayesinde bu süreçte aktif görev almıştır.

Türk, “Terörsüz Türkiye” hedefine ulaşılması için terör örgütü ile devlet arasında bir köprü vazifesi görmeye çalışmış, diyalog kanallarının açık tutulması ve barış ortamının sağlanması için çaba sarf etmiştir. Bu dönemde İmralı'ya yapılan ziyaretlerde heyet üyesi olarak yer almış, açıklamaları ve temaslarıyla sürecin kamuoyuna yansıtılmasında etkili olmuştur. Türk'ün bu çabaları, bir yandan barış umutlarını yeşertirken, diğer yandan devlet içindeki farklı kesimlerin ve kamuoyunun eleştirilerine de maruz kalmıştır. Sürecin sonunda terör olaylarının yeniden başlamasıyla birlikte, Ahmet Türk'ün çözüm sürecindeki rolü de farklı açılardan değerlendirilmeye devam etmiştir.

Türk'ün tekrar görevden alınması, onun “Terörsüz Türkiye” hedefi ve Kürt sorununun barışçıl çözümü konusundaki duruşuna yönelik algıları da yeniden tartışmaya açmıştır.

29- Tuncay Akkoyun'un Mardin'e Atanması ve Görevleri

Tuncay Akkoyun, 2024 yerel seçimlerinin ardından, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk'ün görevden alınmasıyla birlikte **Mardin Valisi** olarak atanmış ve aynı zamanda **Mardin Büyükşehir Belediye Başkan Vekili (kayyum)** olarak görevlendirilmiştir. Bu çift yetkili görevlendirme, Mardin'in yerel yönetiminde merkezi idarenin belirleyici bir rol üstlendiği bir dönemi işaret etmektedir. Akkoyun, bu görevle birlikte hem ilin genel idari sorumluluğunu taşımış hem de büyükşehir belediyesinin tüm hizmet ve projelerinden sorumlu olmuştur.

Hizmet Dönemi ve Gerçekleştirilen Projeler

Kayyum olarak atanmasının ardından Tuncay Akkoyun döneminde, Mardin Büyükşehir Belediyesi tarafından çeşitli projeler ve hizmetler hayata geçirilmiştir. Bu dönemde odaklanılan temel alanlar genellikle **altyapı iyileştirmeleri, kentsel dönüşüm, çevre düzenlemeleri ve sosyal projeler** olmuştur. Öne çıkan bazı hizmetler şunlardır:

- 1. Altyapı Yenilemeleri:** Özellikle eski ve yetersiz altyapının modernize edilmesi, su ve kanalizasyon şebekelerinin iyileştirilmesi gibi kritik adımlar atılmıştır. Bu çalışmalar, şehirdeki kronikleşmiş bazı sorunlara çözüm getirmeyi hedeflemiştir.

- 2. Yol ve Ulaşım Projeleri:** Şehir içi ve kırsal alanlardaki yol ağının genişletilmesi, asfaltlama ve bakım çalışmaları yapılmıştır. Ulaşım akışını rahatlatacak düzenlemelere gidilmiştir.
- 3. Kentsel Gelişim ve Estetik Düzenlemeler:** Mardin'in tarihi ve kültürel kimliğine uygun kentsel peyzaj projeleri, meydan düzenlemeleri ve aydınlatma çalışmaları yapılmıştır. Özellikle tarihi dokunun korunması ve turizme katkı sağlayacak estetik dokunuşlar ön planda tutulmuştur.
- 4. Çevre ve Yeşil Alan Çalışmaları:** Yeni parklar, rekreasyon alanları oluşturulmuş ve mevcut yeşil alanların bakımı yapılmıştır. Katı atık yönetimi ve çevre temizliği konusunda daha düzenli bir sistem oturtulmaya çalışılmıştır.
- 5. Sosyal ve Kültürel Faaliyetler:** Belediyenin sosyal yardımları artırılmış, kültürel etkinlikler ve halka yönelik kurslar düzenlenmiştir. Toplumun farklı kesimlerine hitap eden projelere ağırlık verilmiştir.
- 6. Finansal Disiplin:** Kaynakların daha etkin kullanılması ve belediyenin mali yapısının güçlendirilmesi yönünde adımlar atıldığı ifade edilmiştir.

Eleştiri Aldığı Hususlar

Tuncay Akkoyun'un kayyum olarak görev yaptığı dönemde, yürütülen hizmetlerin yanı sıra çeşitli eleştiriler de yöneltilmiştir. Bu eleştiriler genellikle kayyum statüsünden, demokratik katılımdan uzaklaşmaktan ve belirli politikaların uygulanış biçiminden kaynaklanmıştır:

- 1. Demokratik Meşruiyet Tartışması:** En temel eleştiri, seçilmiş belediye başkanının yerine atanmış bir valinin göreve getirilmesinin **demokratik prensiplere aykırı olduğu** yönündedir. Halkın oylarıyla belirlenmiş bir yönetimin idari kararlar görevden alınması, yerel özerkliğe müdahale olarak yorumlanmıştır.
- 2. Katılımcılık Eksikliği:** Belediyenin karar alma süreçlerinde halkın ve sivil toplum kuruluşlarının yeterince yer almadığı, şeffaflık ve katılımcılık mekanizmalarının zayıfladığı iddia edilmiştir. Bu durum, yerel halkın taleplerinin tam olarak karşılanamadığı algısını yaratmıştır.

- 3. Personel Değişiklikleri:** Belediyede yapılan personel değişiklikleri, bazı çalışanların görevden alınması veya pozisyonlarının değiştirilmesi, özellikle muhalif kesimlerce siyasi saiklerle yapıldığı ve haksız uygulamalar olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir.
- 4. Siyasi Kutuplaşma:** Kayyum atamasının kendisi, Mardin'deki siyasi kutuplaşmayı daha da derinleştirmiş, toplumun farklı kesimleri arasında gerilime neden olmuştur. Belediyenin yürüttüğü hizmetler, bazı kesimler tarafından “gasp” edilen bir yetkinin sonucu olarak algılanmıştır.
- 5. Proje Öncelikleri:** Yapılan bazı projelerin yerel halkın acil ihtiyaçlarından ziyade, merkezi idarenin veya belirli bir siyasi görüşün önceliklerine göre belirlendiği yönünde eleştiriler de dile getirilmiştir.

Tuncay Akkoyun'un Mardin'deki görev süresi, bir yandan şehirde somut hizmet ve projelerin hayata geçirildiği, diğer yandan ise kayyum atanmasının getirdiği siyasi ve demokratik tartışmalarla anılan bir dönem olmuştur.